

AMIT A HADIROKKANTSÁGRÓL MINDENKINEK TUDNIA KELL

EZEN a téren a nagy tájékozatlanság onnan származik, hogy a hivatásos katonának addig nem volt ilyen problémája, míg a katonai ellátási törvény alapján idővel mindenki nyugodtan besétált a többé-kevésbé megérdemelt nyugdíjba. Hogy sérülési pótdíjat kapott, az neki legfeljebb csak pénzkérdés volt. A jelenleg felmerülő összes kérdések szinte mind egyetlen irányba terelődnek: az igényjogosultak hadirokkantságot igazoló okmányt igyekeznek szerezni, mégpedig a lehető legrövidebb időn belül.

Tudni kell, hogy a hadirokkant jelleget a hadirokkant törvény (1933. évi VII. tc.), a honvédelmi törvény (1939. évi II. tc.) és az ezekből folyó kormányrendeletek szabályozzák. A „hadirokkant“-akat a törvény alapján „hadigondozási igazolvány“-nyal látják el. A hadirokkant törvény hatálya alá azonban hivatásos katonák nem tartoznak, így ők nem lehetnek „hadirokkant“-ak, „Hadigondozási Igazolvány“-nyal sem láthatók el.

A hivatásos állományú hadisérült katona hivatalos ügyeiből kifolyólag fennálló szorult helyzetében nem tudja megérteni azt, hogy ő miért nem „hadirokkant“, holott hadisérülését ugyanott szerezte, ahol a nem hivatásos bajtársa. Nem tud belenyugodni helyzetébe és kellő tájékoztatás híján megkezdi eredménytelen vándorlását egyik katonai vagy polgári hatóságtól a másikhoz, miközben elkeseredése folyton nő.

Pedig a hivatásos hadisérült katona is kap egy okmányt, a „Szolgálati és nyugellátási kimutatás“-t, melyben fel van tüntetve az, hogy sérülési pótdíjjal el van látva, hogy mi az a fogyatkozása, ami a katonai szolgálattal szorosan összefügg és hogy ebből kifolyólag kereső- és munkaképessége hány %-ban csökkent. Ez a sérülési pótdíjról kiadott okmány polgári hatóságok előtt mégsem használható fel hadirokkant jelleg igazolására. Az okmány törvényes elismertetése folyamatban van.

Sérülési pótdíjat a 28.120/eln. orv.—1946. sz. körrendelet alapján a honvédelmi minisztertől kell kérelmezni. A sérülési pótdíj folyósítása jelenleg szünetel. A felülvizsgálatot a lakóhely szerinti illetékes honvédkerületi parancsnokság hajtja végre.

Sérülési pótdíjra az a hivatásos állományból származó honvédegyén jogosult, akinek a katonai szolgálattal szorosan összefüggő fogyatkozása van és — természetesen — ha ez a kereső- és munkaképességet maradandóan, jelentékeny fokban csökkenti. A fogyatkozásnak a katonai szolgálattal való szoros összefüggését, a kórházi bajmegállapítás alkalmával is, a felülvizsgáló bizottság előtt is, okmányokkal igazolni kell.

Elsősorban eredeti egykorú okmány jön tekintetbe, vagy ilyennek hiteles másolata.

Az összegyűjtött eredeti egykorú okmányok (kórlap, sebesülési jegy stb.) túlnyomó része a háborús rombolások következtében elveszett és tönkrement. Ezért eredeti egykorú okmány helyett a fogyatkozások eredetének igazolására el kell fogadni a „szükségokmány”-okat. Ilyenek: a parancsnoki nyilatkozat, tanuvallomási jegyzőkönyvek, bajtársi nyilatkozatok stb.)

Betegségeknek a katonai szolgálattal való összefüggését szükségokmányokkal igazolni nehéz. Hogy milyen természetű fogyatkozás hogyan igazolható, arra nézve részletesen az illetékes kerületi parancsnokságok felülvizsgáló bizottsága ad felvilágosítást.

Olyan egyének, akik részére már a multban volt sérülési pótdíj odaítélve, annak újból való elismerését kérelmezhetik a honvédelmi minisztertől, mihelyt a sérülési pótdíj folyósítása újból megindul. Természetesen a régebben kapott pótdíjat a kérelmezőnek megfelelő módon igazolni kell.

A sérülési pótdíjra való igényjogosultság feltételei mellett — megközelítőleg 100%-os kereső- és munkaképességcsökkenést okozó fogyatkozásból kifolyólag — hivatásos állományból származó katonáknak a katonai ellátási törvény (1921. évi XXXII. tc.) alapján a következő különleges ellátásokra van igényük: 1. 10 éven aluli szolgálati idő mellett is állandó nyugdíjra (3. §.), 2. rokkantházi ellátásra (30. §.) és 3. rokkantházi ellátásra szabad lakhelyválasztással (31. §. b)), utóbbi volta-keppen az ú. n. rokkant havidíj illetve rokkantsold (34. §.).

Az 1. pontban foglalt állandó nyugdíjjogosultságot a jelenlegi gyakorlat szerint sebesülések esetén honvédkórház által szerkesztett friskeletű honvédorvosi bizonyítvány igazolja, egyéb fogyatkozás (sérülések, betegség) esetén az igényjogosultság csak felülvizsgálati úton igazolható. Előbbi esetben a kérelmet a honvédorvosi bizonyítvány csatolása mellett a honvédelmi minisztérium illetmény és nyugellátási osztályához közvetlenül kell felterjeszteni, utóbbi esetben a honvédelmi minisztertől felülvizsgálat engedélyezését kell kérni.

A rokkantházba való felvétel jelenleg — a honvéd rokkantház elkészültéig — szünetel, de a rokkantházi ellátást szabad lakhelyválasztással lehet kérelmezni azoknak, akiknek van olyan hozzátartozójuk, aki őket gondozni képes. Ezt is a honvédelmi minisztertől kell kérni.

Különleges tudnivaló a sérülési pótdíjról az, hogy a katonai ellátási törvény 23. §-a értelmében a fogyatkozás keletkezésétől számított 10 éven belül kell kérni, különben elévül. Elévülés esetén kegyelmi kérvénynek van helye az Államfőhöz. A kegyelmi kérvényt a honvédelmi minisztérium útján kell felterjeszteni és a katonai szolgálattal szoros összefüggésben lévő fogyatkozásról orvosi bizonyítványt kell csatolni, ugyancsak csatolni kell a fogyatkozás eredetének igazolására rendelkezésre álló okmányokat is. Ha az Államfő engedélyezi a felülvizsgálatot, azt a honvédelmi miniszter elrendeli.

Megjegyzendő, hogy a sérülési pótdíj élvezetében álló hivatásos honvédegyén, amellet, hogy az erről kapott igazolványa — remélhető-

leg, csak egyelőre — nem bír azonos jelleggel, mint a nem hivatásos egyének részére a hadirokkant törvény alapján kiadott hadigondozási igazolvány, nem jogosít az utóbbiak részére biztosított kedvezményekre sem (trafik, italmérési engedély, egyéb. jogosítványok, közmunka kedvezmény stb.). Ezeknek rendezése ugyancsak folyamatban van.

Meg kell még emlékezni a csonkolt hivatásos állományú honvédek részére a *művégtaggal* való ellátásáról is. Ezt a tényleges szolgálatban állóknál a honvédelmi tárca vállalta, a ténylegesen nem szolgálóknál pedig rendezés alatt áll a kérdés anyagi része. Művégtaggal való ellátás céljából eddig a honvédelmi minisztériumban *személyesen* jelentkezettek részére a mintavétel minden esetben megtörtént a magyar művégtagpótló intézetben, amely jelenleg a népjóléti miniszter hatáskörébe tartozik. Művégtaggal való ellátásra ezen az alapon csak az a hivatásos csonkolt honvédegyén igényjogosult, akinek csonkoltságából kifolyólag sérülési pótdíj van odaítélve. *Írásbeli* kérelmezés alapján, vidékről, egyelőre behívás nem eszközölhető, az oda-vissza utazás költségei meg nem téríthetők; egyébként is a művégtaggyárban a munkatorlódás olyan óriási mérvű (anyaghiány, jóvátétel, stb.), hogy a művégtag elkészítése a mintavételtől számítva csak 12—14 hónap múlva várható.

A *hadifogságból hazatért* hivatásos állományból származó honvédszemélyek kórházba való felvétele a polgári hatóságok útján (tiszti-orvos) történik. Kórházi beutalás a hazatéréstől számított 3 hónapon belül történhetik, a kórházi kezelés tartama 6 hónap. (9010/1946. M. E. sz. kormány, 191/1946. sz. Magyar Közlöny.)

A tényleges szolgálatot nem teljesítő hivatásos személyek, valamint hozzátartozóik gyógykezelése és gyógyszerellátása a végleges rendezésig biztosítva van a Magyar Vöröskereszt orvosi rendelője (IV., Veres Pálné-u. 1. sz.) útján, a rendelő (sürgős) kórházbeutalások szüksége esetén is módot ad a megoldásra. Ugyancsak ez a rendelő biztosítja a *hadifoglyok hozzátartozóinak* gyógykezelését is.

Tényleges szolgálatot nem teljesítő hivatásos állományból származó hadisérültek, kiknek a hadisérülésből kifolyólag még gyógykezelése befejezést nem nyert, jelenleg honvédkórházba — költségvetési okokból — fel nem vehetők. Ilyenek gyógykezelése az előző bekezdésben említett módon történik.

A hősi halottak özvegyei magasabb özvegyi nyugdíjat kapnak. A nem hivatásos katonák „hadiözvegy“-eihez hasonló igazolvány, valamint az ezzel esetleg együttjáró kedvezmények elnyerésére a hivatalos lépések folyamatban vannak; bár a polgári hatóságok a hivatásos állományból származó hősi halottak özvegyeit eddig is általában úgy kezelték, mint a nem hivatásos egyének „hadiözvegy“-eit. Hogy a hivatásos állományból származó hősi halottak árváit is úgy tekintsék, mint a nem hivatásos állományból származó hősi halottak „hadiárváit“, ugyancsak megtörténtek a hivatalos lépések.

Meg kell még említenem a B-listázással kapcsolatban azt, hogy az idevonatkozó rendelet értelmében a *hadirokkantak kivételt* képeznek, illetve a B-listázás folyamán hozott „Véghatározat“ megsemmisítését kérhetik. Tekintettel azonban a jelen dolgozat 2. bekezdésében mon-

dottakkal, a hivatásos katonák ilyen irányú kérelmét a miniszterelnökség semmiféle orvosi bizonyítvány alapján nem veheti figyelembe, mert ők — nem hadirokkantak. Természetesen ennek az állapotnak orvoslására is megtörténtek a hivatalos lépések és jelenleg az a gyakorlat, hogy az illetékes polgári hatóság — megértvén a fennálló nehézségeket — értelemszerű magyarázatot igyekszik adni a dolognak: *a nyilvánvalóan hadisérülésből* származó nagyobb fogyatkozások esetén nemcsak hogy elfogadja a hadisérült hivatásos katonát „hadirokkant“-ként, hanem meg sem várja a hosszadalmas katonai felülvizsgálati eljárás lefolytatását. Ilyen esetekben elfogadják azt is, hogyha hivatalos igazolást kapnak arról, hogy az érdekelt a honvédelmi minisztertől kérte a katonai felülvizsgálatát és a kérelmét alátámasztó okmányok igazolják, hogy olyan hadisérülése van, amely nagyobbfokú kereső- és munkaképességcsökkenést okoz.

A „B“-listával kapcsolatban kell tudni azt is, hogy a 45. életévet még be nem töltött nyugállományi egyén illetményfolyósítást csak akkor kap, ha valamely honvédkórház orvosi bizonyítványával igazolja, hogy kereső- és munkaképessége 75%-ban csökkent. A kereső- és munkaképességcsökkenés oka azonban bármiféle fogyatkozás lehet, nem kell összefüggésben lennie a katonai szolgálattal. Az orvosi leletet be kell küldeni az Illetményhivatal honvédelmi csoportjához (Budapest, I., Fortuna-köz 2.). Budapesten az 1. honvédkórház hivatalból küldi el, nem adja a fél kezébe. Másolatokat nem adnak ki róla.

Az idevonatkozólag kiadott tájékoztató szerint, ha a 45. életévét be nem töltött nyugdíjazott egyén kereső- és munkaképességcsökkenése nem éri el a 75%-ot, de azt megközelíti, akkor a vele közös háztartásban élő hozzátartozó (feleség, gyermek) hasonlófokú kereső- és munkaképességcsökkenését is tekintetbe veszi az Illetményhivatal és a hozzátartozónak ad ellátást, míg a családfő 45 éves nem lesz. Ilyen esetben is honvédkórház adja ki az orvosi bizonyítványt mindkettőjük számára, de a hozzátartozó tisztiorvosi bizonyítványt is csatolhat. A kórháztól a vizsgálatot minden ilyen esetben a „Véghatározat“ felmutatásával kell kérni és a kapott orvosi bizonyítvány csatolásával a honvédelmi minisztérium illetményosztályától kell kérni a hozzátartozó ellátását.

Most még csak annyit, hogy bár a sérülési pótdíj folyósítása jelenleg szünetel és a sérülési pótdíj igényről kapott okmányok hadirokkantságot igazoló jellege még jelenleg nincs, a sérülési pótdíj igényéről a hivatásos katonának nem szabad lemondania, még akkor sem, ha annak folyósítása esetleg még hosszú évekig is szünetelni fog. Nem lehet előre tudni, hogy az esetleg elismert hadirokkant jelleg nem jár-e majd összegszerűleg is nem lesz-e egészen jelentős támogatás. Azt sem lehet előre tudni, hogy az esetleg elismert hadirokkant jelleg nem jár-e majd mégis bizonyos kedvezményekkel és hogy az milyen kiterjedésű lesz.

Mindenesetre el kell tüntetni azt a még jelenleg sajnálatos módon fennálló különbséget, ami a katonai szolgálat sajátossága folytán rokkant hivatásos katona és nem hivatásos hadirokkant közt mutatkozik.

Dr. Sashegyi Ernő